

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา จำแนกตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพทางครอบครัว ประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งในสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู พนักงานราชการและ ครูจ้างที่ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 284 คน เครื่องมือที่ใช้ในเก็บข้อมูลได้แก่ การปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .942 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย(Mean)ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบรายคู่ ใช้วิธีการของ LSD ทดสอบที (t-test) และทดสอบเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า

การปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจารย์มีความคิดเห็นมากที่สุด ด้านจรรยาบรรณ รองลงมา คือ ด้านคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านวิชาการ และน้อยที่สุดคือด้านทักษะปฏิบัติงาน

อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีรายได้ต่างกันมีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ทั้งโดยรวมและรายด้าน กล่าวคือ ด้านคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านวิชาการ ด้านทักษะปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00, .000 และ .05 ตามลำดับ

อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีภาระงานสอน/สัปดาห์ ต่างกันมีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่แตกต่างกันในด้านคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีตำแหน่งในสถานศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ทั้งโดยรวมและรายด้าน กล่าวคือ ด้านคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านวิชาการและด้านบุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .05 และ .05 ตามลำดับ

ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค ความต้องการของอาจารย์ที่ปรึกษา มีประเด็น ดังนี้ ด้านอาจารย์พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษามีกิจกรรม หน้าที่และภาระงานสอนมากเกินไป เวลาพบปะระหว่างครูและนักเรียน นักศึกษาบางครั้งไม่ตรงกัน ขาดการให้เกียรติและให้ความสำคัญของเพื่อนร่วมงาน อาจารย์บางท่านมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม ไม่สละเวลา ขาดการให้ความสำคัญและตรวจสอบดูแล สนับสนุนส่งเสริมของฝ่ายบริหาร เช่น ควรให้มีชั่วโมงโฮมรูมและปฏิบัติได้จริง การสร้างระบบการติดต่อกับผู้ปกครองแบบรวดเร็วและทันเวลา มีการอบรมให้ความรู้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา การจัดห้องพักครู หรือสถานที่หรือมีห้องเรียนอย่างเป็นทางการ เพื่อให้แก่นักเรียน นักศึกษาสามารถพบปะได้สะดวก กระบวนการดำเนินงานของระบบอาจารย์ที่ปรึกษาควรเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ อาจารย์ที่ปรึกษามีข้อเสนอแนะ กล่าวคือ มาตรการการแก้ปัญหาการติดยาเสพติดของนักเรียน นักศึกษาภายในสถานศึกษาที่เป็นเอกภาพ ควรมีโครงการจัดการนิเทศอาจารย์ที่ปรึกษาของแต่ละสถานศึกษา ให้การดูแลและเอาใจใส่เป็นพิเศษแก่อาจารย์ที่ปรึกษาด้านกำลังใจ ควรแบบบันทึกต่างๆ เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นักศึกษา ควรมีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักเรียน นักศึกษา ควรมีการพัฒนากระบวนการที่ปรึกษาที่เป็นวงจร มีประสิทธิภาพและเน้นการติดตามประเมินผล ผลจากเหตุการณ์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงส่งผลให้อาจารย์ไม่กล้าไปเยี่ยมนักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครองในการติดตามดูแลพฤติกรรมหลังเลิกเรียน ด้านนักเรียน พบปัญหาของนักเรียน นักศึกษา เช่น การออกกลางคัน นักเรียน นักศึกษามีปัญหาครอบครัว บางคนออกห่างจากอาจารย์ที่ปรึกษา ยอมรับคำปรึกษาแต่ไม่ปฏิบัติตามทำให้แก้ปัญหาไม่ได้ เมื่อมีปัญหาอาจจะแก้ไขไม่ทันท่วงที นักเรียน นักศึกษาในที่ปรึกษามีจำนวนมากเกินไป ด้านผู้ปกครอง ได้แก่ ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ดูแล ติดตามลูกอย่างใกล้ชิด ผู้ปกครองแท้จริงไม่ให้ความร่วมมือมาพบนักเรียน นักศึกษา

ข้อเสนอแนะที่มีต่อการศึกษาคควรมีการทบทวนให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้เข้าใจ เห็นความสำคัญของบทบาทงานการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น การกำหนดออกเป็นนโยบายหลัก และมีระบบงานอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ในแผนปฏิบัติการ มีการประชาสัมพันธ์ การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม และมีการเตรียมการในระยะยาว จัดทำคู่มือการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนจัดโครงการที่เน้นงานด้านสวัสดิการนักเรียนนักศึกษาและการปกครองให้มากขึ้น มีแผนพัฒนาระบบงานอาจารย์ที่ปรึกษาให้ครอบคลุมประเด็นปัญหาตามขั้นตอน การกำหนดแผนพัฒนาควรเน้นการปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในทุกๆ ด้าน ควรมีการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาโดยให้ได้มีโอกาสรับการอบรม หาความรู้เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดี คำนึงถึงจุดหมายที่แท้จริงของบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา เรียนรู้ระเบียบการช่วยเหลือดูแลนักเรียน นักศึกษาโดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับหน้าที่ ความรับผิดชอบ ให้สมคุณภาระงานที่สอน มีสัดส่วนอัตรากำลังของอาจารย์ต่อภาระงานให้เหมาะสม ทั้งนี้แนวทางในการแก้ไขปัญหาอาจจะได้แก่ การลดภาระงานอื่นนอกเหนือจากการสอนให้น้อยลง และการจัดบุคลากรสายสนับสนุนเพื่อรับผิดชอบงานเหล่านี้โดยตรง เพื่อให้อาจารย์สามารถปฏิบัติหน้าที่การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ สำหรับอาจารย์พิเศษ และมีรายได้น้อย แนวทางแก้ปัญหา อาจการเปิดโอกาสให้อาจารย์เหล่านี้ได้รับการบรรจุ หรือมีหลักประกันความมั่นคงในอนาคตมากกว่าที่เป็นอยู่ ควรมีการทำงานอย่างมีระบบ มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ในการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาควรพิจารณาถึงคุณลักษณะเฉพาะหรือบุคลิกภาพของอาจารย์เป็นรายบุคคล กรณีที่อาจารย์ที่มีการปฏิบัติหน้าที่ ไม่เหมาะสม หรือไม่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่สถานศึกษาควรมีแนวทางในการกำหนดโทษ ในทางตรงกันข้ามอาจนำภาระงานในหน้าที่ที่อาจารย์ที่ปรึกษา มาเป็นส่วนหนึ่งในพิจารณาความดีความชอบ สถานศึกษาควรจัดอบรมสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ อาจเน้นการสัมมนาแบบสามเส้า กล่าวคือประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ปกครอง ควรให้โอกาสนักเรียน นักศึกษาได้ประเมินผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำผลมาปรับปรุงและแก้ไขระบบงานอาจารย์ที่ปรึกษา กำหนดมาตรการให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้มีการรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อสรุปผล ทั้งนี้ให้เป็นไปตามแบบบันทึกที่ฝ่ายพัฒนานักเรียนได้กำหนดไว้ ควรมีระบบพี่เลี้ยง (Mentor) แก้อาจารย์ใหม่โดยที่อาจารย์พี่เลี้ยงสามารถให้คำแนะนำได้ในทุกๆ ด้าน